

تکمیل ظرفیت‌های خالی در صنعت؛ راهکاری برای ارتقای تولید ملی

دکتر روح الله نوری، عضو هیات علمی موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

گسترش صنعت

در سال تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی، تمرکز همگان بر خود تولید است. این در حالی است که کشور می‌تواند با بهره‌گیری از ظرفیت‌های موجود که از آنها استفاده نمی‌شود، با سرعت بالاتری به تولید ملی بیشتری دست یابد. مسئله ظرفیت خالی، موضوعی است که باید به صورت خاص در هر کشور و در سطوح مختلف بین‌المللی، حاکمیتی، بخشی و بنگاهی مورد بررسی و توجه قرار گیرد. راهکارهایی هم که برای بهره‌برداری کامل از ظرفیت‌های خالی ارائه می‌شود باید با نگاهی بلند مدت، میان‌مدت و کوتاه‌مدت مورد توجه قرار گیرند. بنابراین، عوامل تاثیرگذار بر ظرفیت‌های خالی صنایع و راهکارهای بالقوه برای پر کردن ظرفیت‌های خالی، ماتریسی است سه وجهی که در یک سوی آن صنعت، در وجه دوم آن سطوح مختلف عوامل تاثیرگذار بر ظرفیت‌های خالی قرار می‌گیرند و در سوی دیگر آن راهکارهای بلندمدت، میان‌مدت و کوتاه مدت بهره‌گیری از ظرفیت‌های خالی صنایع در سطوح مختلف قابل ارائه است. عوامل تاثیرگذار/موانع/محدودیت‌های موثر بر ظرفیت‌های خالی در سطح حاکمیتی

اتخاذ تصمیمات سیاسی در امور اقتصادی و عدم واگذاری واقعی صنعت به مکانیزم بازار (شبه دولتی بودن و دخالت دولت در مکانیزمی که باید با قواعد بازار مدیریت شود) و تلاش سیاسیون-نمایندگان، استانداران و ... - برای ایجاد شرکتها بدون توجیه اقتصادی برای کسب وجهه و محبوبیت از عوامل موثر بر ظرفیت‌های خالی در سطح حاکمیتی است.

در این راستا از جمله راهکارهای پیشنهادی برای تکمیل ظرفیت‌های خالی در سطح حاکمیتی می‌توان به عدم تاثیر دادن متغیرهای سیاسی در امور اقتصادی و فنی، عزم دولت برای واگذاری واقعی امور بازاری به مکانیزم بازار، تامین مالی مناسب، ایجاد انسجام و یکپارچگی در نهادهای برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری (ادغام صنعت و تجارت مناسب بوده اما اقتصاد هم جزیی از این سیستم می‌باشد که جدا افتاده است)، یکپارچه‌سازی سیستم اطلاعات و آمار اقتصادی در کشور، استفاده کامل تحلیل‌های فنی، اقتصادی و مالی علمی در صدور مجوزهای تولیدی و منع جدی دخالت - مستقیم و

غیر مستقیم (از طریق وابستگان و ...) - مدیران و کارکنان بخش عمومی در فعالیتهای اقتصادی اشاره کرد.

بر این اساس می توان گفت که واردات بی رویه، کمبود نقدینگی، عدم یکپارچگی و انسجام در زنجیره تامین صنایع، عدم انسجام و یکپارچگی در زنجیره ارزش صنایع و محدودیت گشایش اعتبارات اسنادی در بانکها نیز از جمله موانع و محدودیت های موثر بر ظرفیت های خالی در سطح بخشی است. بر این اساس از جمله راهکارهای پیشنهادی برای تکمیل ظرفیت های خالی در سطح بخشی، مدیریت واردات و تامین نقدینگی صنایع دچار بحران مالی می باشد.

همچنین از جمله عوامل تاثیر گذار بر ظرفیت های خالی در سطح سازمانی می توان به تفکرات سنتی و کارگاهی در صنایع کوچک و متوسط، تامین منابع مالی و نقدینگی، محدودیت خرید مواد اولیه خارجی، فاصله زمانی تامین مواد اولیه در نتیجه کمبود مواد اولیه و رفتن توزیع کنندگان به سوی تولیدات منظم (خارجی) در بازار (تشدید واردات) اشاره کرد.

در این راستا راه اندازی کلینیک مشاوره به بنگاه ها در زمینه های تخصصی در محل شرکت، در تکمیل ظرفیت های خالی در سطح سازمانی نقش بسیار موثری دارد.

از جمله راهکارهای پیشنهادی برای تکمیل ظرفیت های خالی در سطح بین المللی می توان به تحریم های اقتصادی، رکود و بحران اقتصادی جهانی و عدم عضویت در شبکه تجارت جهانی اشاره کرد که در این زمینه تعامل فعالانه تر دولت برای رفع تحریم ها و عضویت در WTO و سایر شبکه های بین المللی تصمیم گیری بسیار موثر است.

همان گونه که ملاحظه می شود؛ بسیاری از موانع و مشکلات موثر در ایجاد ظرفیت های خالی در صنایع کشور از جنس کلان و حاکمیتی است که ضرورت توجه هر چه بیشتر دولت را بارزتر می کند. هر چند عوامل بین المللی نیز وجود دارند که باز هم دولت با سیاست های فعالانه خود می تواند آنها را مرتفع سازد. عوامل بخشی و بخصوص بنگاهی نیز وجود دارند اما باید توجه داشت این عوامل شدیداً تحت تاثیر عوامل حاکمیتی و بین المللی هستند و تا مسائل کلان و بین المللی وجود دارند انگیزه لازم در بنگاه ها برای حل مشکلات داخلی وجود نخواهد داشت، چرا که تلاش در داخل یک بنگاه هر چقدر هم که زیاد باشد تحت تاثیر عوامل بیرونی مثر ثمر نخواهد بود.

نکته دیگری که باید به آن اشاره شود این است که مشکلات خط‌مشی‌گذاری و مدیریتی اقتصاد کلان کشور مبتلا به همه صنایع بوده و نیازمند توجه جدی است. پس از این امر، هریک از صنایع باید به صورت موردی مورد بررسی قرار گیرند و برای هریک از صنایع راهکارهای خاص مخصوص آن مورد شناسایی و ارائه شود.